

O DESCRIERE ÎN VERSURI A BISERICII EPISCOPALE DIN CURTEA-DE-ARGEȘ

DE N. IORGA.

—o—

Am semnalat cândva în *Revista Istorică* importanța reală a operei poetice a profesorului Romul Scriban, care, întors din Italia, unde făcuse studii, a adus în vremea alecsandrinismului de decădere o notă deosebită, în care se simte, ca la unul mult mai înzestrat, Gheorghe Asachi, influența versului italian. Asupra lui Scriban și a operei lui am revenit și în recenta mea *Istorie a literaturii românești contemporane*.

Volumul de *Poeme*, pe care l-a publicat el în București la 1866, cuprinde, între altele, și o descriere a bisericii lui Neagoe din Argeș, descriere care, plină de greșeli de gust și de banalități, nu e mai puțin o indoită mărturie.

Întăiu a felului cum se prezintă clădirea înaintea unei reparații asupra căreia este atâta de zis.

Apoi a impresiei pe care, într'un timp când nu se cultiva simțul pentru vechea noastră artă, o putea produce atât de frumoasa zidire.

E interesantă plângerea asupra pustiirii bisericii descoperite, a căderii porumbeilor de aur, muștrarea contemporanilor și îndemnul, *singurul* indemn către o reparație care era să vie, dar pentru a isprăvi, prin greșeala lui Lecomte du Noüy, ucenic al unei direcții false, într'o refacere.

N. IORGA.

CATEDRALA EPISCOPIEI ARGEȘULUI.

Ea reprezintă locul și țara fericită
a florilor ce singur s'o facă a putut
simbol a României, pereniul înflorită,
miracol care mintea, natura a 'ntrecut.

Căci toată e săpată cu flori nenumărate,
cu pasări zburătoare, ce cântă ca în Raiu
și au ajuns perfectul, cu-a sa varietate,
cât s'o admiri simțire și ochi de-ajuns nu ai.

Frumseța infinită a simbolului încă
unește firmamentul cu-al nostru mic pământ
și toată e impresă de o idee-adâncă
a patriei și-a vieții, cu-așa scorpel putint¹,

Căci scările arată, pe cele dousprezece
simbolice districte ale lui Israel
ce au avut viață, mărire ce nu trece
și-atunci când le distruse a timpilor exil.

Iar cele dousprezece coloane învărtite
cu mii de flori săpate apostolii exprim,
ce mari virtuți divine și grații infinite
avură; astfel templul e vorbitor sublim.

Căci ei au fost atuncea coloanele credinței,
ce cu-a lor piept scutiră divinul testament,
câlcând pentru virtute puterea suferinții
și pentru ea au pace în naltul firmament.

Apoi interiorul bisericii divine,
ferestrele și tinda și masa din altar
pe cine nu răpește, în sferile senine
când nasc în piept de ceruri dor extraordinar.

De arta nedescrisă, ce spune tot-putința
talentului la care argila n'a ajuns,
nici va ajunge 'n lume vr'odată cât ființa
lui Dumnezeu într'insa un foc nu a ascuns?

Priviți acum afară divina frumuseță,
priviți brâul Mariei în trei impletit,
cioplit cu flori vioaie, ce au așa frescheță
și e așa de bine smălțat și aurit,

Cât mintea s'amăgește, se indoiește-a crede:
e oare mută piatra ori brâul ei cel sfânt
ce 'ncege monumentul? Și omul ce îl vede
uimit rămâne zile întregi fără cuvânt.

¹ Sculptură puternică.

Iar tinda cu altarul și templul ni arată,
nedespărțite, Sfânta Treime cea de sus,
și strașina e toată cu frange decorată,
cu flori din acea vale în care este pus.

Iar două turnuri drepte, sculptate cu minune
și două învărtite cât ochilor nu vezi
și stemele acele ce nu le poate spune
tot omul de n'ai insul¹ noroc ca să le vezi.

Apoi columbii mistici, ce stau pe-acele steme
de răspândesc în aier divine armonii.
Când zërirul suspină, când acvilonul geme
ah! cine poate spune-ale lor frumuseți vii!

Vezi încă d'inaintea bisericii romane,
vezi ultimul miracol al mâinii omenești:
acesta-i foișorul, pe patru mici coloane
de marmoră pestriță, sculptat cu mâni cerești,

Cu alte flori diverse, boltit cu așa artă,
smâltat așa de bine, și învelit frumos.
Ferestrele în fine nu samăn una cu-alta,
așa-s de variate d'un stil miraculos.

Și orice scobitură pe piatră în afară
au fost vopsite toate cu smalt frumos de-azur,
iar florile pe dânsa, c'o frumuseță rară,
au fost suflute toate cu aur peste mur,

Încât Sionul însuși și Sofia, clădite
de Solomon profetul și de Iustinian,
s'o 'ntreacă 'n frumuseță, în grații infinite
a minții și-a naturii s'au ridicat în van.

Căci astă infinită a ei varietate,
ce naște frumuseța în apogeul său,
întrece tot ce omul se 'nchipuiască poate
până la perfecțiune și pân' la Dumnezeu.

Iar dulcea gingășie, mai mult decât umană,
pe care România o are-așa de mult
a fost producțiunea de-o patrie romană
în care frumuseța avu etern un cult.

Căci numai cel ce crește în verzile-i grădine
în cântece de pasări, și în zefiri ușori,
în murmurul cel dulce de ape cristaline,
în freamătul de codri și în miros de flori,

Acela singur numai putu să te creeze
în mintea-i tot-putintă și pe pământ apoi,

nici altă țară poate să nască o idee
ce să exprime lucru asemenea 'ntre noi.

Așa erai atuncea, plin de-avuții enorme,
de pietre prețioase și de mărgăritari,
de aur, de domenii, de infinite turme,
dar azi nu ai nimica, prădată de tâlhari.

Dar, după cei trei secolii și jumătate cine,
ar fi crezut vr'odată c'ășa ai fi rămas,
și din antica vântă¹ tăcere și suspine,
că ploaia te insultă, că fiii tăi te las'?

Nemuritorul Neagu pe lună 'n altă noapte
vezi rătăcește palid și sumbru 'n jurul tău;
el geme și suspină și scoate triste șoapte
cum să renvie încă nu-l lasă Dumnezeu:

Să te 'nvelească iară, să te decoare încă,
să nu mai ploaie 'n tine, să ai etern decor,
și inima sa simte durere prea adâncă
de trista nepăsare-a acestui blând popor.

Căci templul sfânt pe care l-a ridicat se darmă,
nu de străine ginte, de barbari, de tirani,
nici chiar de tun, de lance, nici de dușmana armă,
ci de indiferența acelor bravi Romani.

Ah! câte lupte crunte și cât' evenimente
te-au respectat de secolii, și cât te-au admirat,
iar strănepoții celor ce-avură sentimente
așa de mari, cum oare în doliu te-au lăsat?

Căci barbari-și întoarse în teacă cu blândețe
chiar armele de tine: de-atâtea grații vii,
de-așa nobilitate și dulce frumusețe
înmărmuriți ca pietre, n'au mai avut mâinii.

Dar fiii tăi te lasă, căci, dacă pietatea,
amorul frumuseții în piepturi s'au răcit,
ce braț să te protege, când în singurătatea
pădurilor furtuna acum te-a desvelit!

Columbii tăi de aur lipsesc de pe rosete,
nu sânt să mai deștepte pe cei ce dorm așa,
dar tot strălucești încă, căci geniul îți dete
întipărind pe tine atotputința ta.

Și, lucru de mirare, de câte ori spre tine
eu mi-am întors privirea, a fost ca prin instinct
de o secretă șoaptă din sferele divine,
ce mă suia în ceruri cu dor așa putint.

¹ Însuși.

¹ De la italianul *il vanto*, laudă și îngâmfare (nota lui R. Scriban).